

พัฒนาการของภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเพลงลูกทุ่ง

Development of Image of Rural Migrant Women in Thai Country Music

พันธกานต์ ทานนท์*
Phanthakan Thanon*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นงานที่ผู้เขียนต้องการตั้งข้อสังเกตต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวกับผู้หญิงชนบทในเพลงลูกทุ่ง เนื่องจากเพลงลูกทุ่งเป็นภาพจำลองหรือภาพตัวแทนที่สอดรับไปกับความเปลี่ยนแปลงของชนบทที่เข้มข้นและชัดเจนที่สุด ดังนั้นหากเราจะเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงชนบทในบริบทแบบใหม่แล้ว เพลงลูกทุ่งจึงเป็นพื้นที่ที่จะขานรับกับภาพความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้ดี โดยผู้เขียนตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาภาพตัวแทนของผู้หญิงชนบทในเพลงลูกทุ่งไว้สองประเด็น คือ เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการในการนำเสนอภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเพลงลูกทุ่ง และเพื่อให้เห็นถึงบทบาทของเพลงลูกทุ่งจากการนำเสนอภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นต่อสังคมไทย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพลงที่นำมาวิเคราะห์ในครั้งนี้ นำเสนอพัฒนาการของภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นเป็นสองระลอก กล่าวคือ ยุค

*ผู้ช่วยหัวหน้าหลักสูตรสื่อดิจิทัลและการสร้างสรรค์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
110/1-4 ถ.ประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 ช่องทางการติดต่อ: phanthakan.tha@dpu.ac.th

*Assistant to the Head of Digital Media and Creation Program, Faculty of Communication Arts,
Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand E-mail: phanthakan.tha@dpu.ac.th

แรกในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นภาพของผู้หญิงที่ดิ้นรนพลัดถิ่นเข้าเมือง ด้วยปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สิน โดยยุคนี้ผู้หญิงจะกังวลถึงความไม่แน่นอนของสังคมเมือง และมักไม่ค่อยประสบความสำเร็จมากนัก ยุคสองหลังจากเศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวในช่วงหลัง ปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา ภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในระลอกนี้ เป็นภาพของผู้หญิงที่เข้ามาด้วยความหวัง แสวงหาการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อจะเข้ามาเพิ่มทุนความรู้ และผู้หญิงเหล่านี้ยังมีบทบาทเป็นเสมือนหัวหน้าครอบครัวอีกด้วย นอกจากนี้ เพลงยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเรื่องของความขยัน ความฝัน ความหวัง ความอดทนเพื่อรอคอยความสำเร็จ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ภาพผู้หญิงพลัดถิ่นในสองระลอกยุคดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปนั้นมาจากความเป็นจริงในชีวิตของผู้หญิงกลุ่มนี้ กล่าวคือ สังคมไทยมีการอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้หญิงชนบทเข้ามาในสังคมเมืองอย่างไร ผู้หญิงกลุ่มนี้มีพัฒนาการหรือการปรับตัวอย่างไร เพลงลูกทุ่งก็นำเสนอเรื่องราวหรือบันทึกภาพเหตุการณ์เหล่านั้น ผ่านตัวอักษรในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง ในแต่ละยุคสมัย ด้วยเหตุนี้เพลงลูกทุ่งจึงมีบทบาทเป็นเสมือนกระจกสะท้อนภาพที่เป็นจริง (Reflective approach) ของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่น และเป็นสื่อที่เคียงข้างและสัมพันธ์กับผู้หญิงกลุ่มนี้ ทำให้โลกจริงกับโลกสัญลักษณ์ของเพลงไม่เคยแยกขาดจากกันโดยสิ้นเชิง

คำสำคัญ: ภาพตัวแทน / ผู้หญิงชนบทพลัดถิ่น / เพลงลูกทุ่ง

Abstract

This academic paper summarizes the author's observations on a social phenomenon about rural women in Thai country music. Thai country songs reflect or represent rural changes most vividly and clearly. It follows, therefore, that if we want to better understand the changes that have been taking place in women in a new context, Thai country music is a good place to review how they have come about. The author sets two objectives in the study: to show the evolution of the representation of rural migrant women in Thai country songs, and to show the role of Thai country music in portraying such a phenomenon to the Thai society.

In the study there are two sets of samples used in the analysis. The first set – songs written from 1977 onward – portrayed how rural women, poverty-driven and debt-ridden, migrated to urban areas. They were more concerned with the uncertainty of the urban society and were not very successful in their ventures. The second set – songs written after the recovery of the Thai economy in 2000 – depicted rural migrant women in a more hopeful light. They came to town to seek a better life and education. They even assumed a role of the head of the family. The music highlighted their values as hard-working, ambitious, hopeful, and persevering in their drive for success. The factors that account for such changes can be explained in terms of how Thai society has witnessed the migration of rural women to towns and cities

and how these women have evolved or adjusted themselves. Thai country music shows or registers such events through lyrics in each period. Thus, Thai country music provides a reflective approach to the study of the phenomenon. It serves as a medium that runs parallel and related to this group of women, ensuring that the real world and the symbolic world of music are never completely separated.

Keywords: Representation / Rural migrant women / Thai country music

บทนำ

ปัจจุบันความสนใจในประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับภาพของผู้หญิงที่สะท้อนออกมาจากเนื้อหาของสื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ ทั้งภาพผู้หญิงที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ ภาพผู้หญิงที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อภาพยนตร์ หรือภาพผู้หญิงที่นำเสนอผ่านบทเพลง ทั้งเพลงสากลและลูกทุ่ง ก็มีงานผลงานวิจัยของนักวิชาการด้านสื่อมวลชนออกมาให้เห็นอยู่ตลอดเวลา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมของเพลงลูกทุ่งที่มีสายสัมพันธ์แนบแน่นระหว่าง “ศิลปะกับสังคม” ดังที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ให้ อรรถาธิบายเกี่ยวกับประเด็นเพลงลูกทุ่งไว้ว่า

“เพลงลูกทุ่งเป็นประจักษ์แสดงให้เห็นถึงความแข็งในวัฒนธรรมของคนไทย ซึ่งวัฒนธรรมไทยนั้นเป็นวิภูธรกรรม (Dynamism) ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย โดยไม่เสียพื้นฐานหรือความเป็นตัวของตัวเอง เพลงลูกทุ่งจึงเป็นเพลงไทยในสิ่งแวดล้อมปัจจุบันซึ่งเกิดขึ้น เพราะการได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก”

ต้นกำเนิดของเพลงลูกทุ่งนั้นมาจากเพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ รวมถึงเพลงปฏิพากษ์ซึ่งมักมีเนื้อหาเน้นหนักไปทางการเกี่ยวพาราตี เรื่องความรัก และแฝงความตลกสองแง่สองง่าม (เอนก นาวิกมูล, 2521 น. 66) ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่ว่า แม้เพลงลูกทุ่งจะมีเนื้อหาหลากหลาย สามารถกล่าวถึงเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมไทยได้อย่างมากมาย เช่น ปัญหาความยากจนของชาวไร่ชาวนา ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวชนบทเพื่อประกอบอาชีพในเมืองกรุงเทพฯ แต่เนื้อหาที่ยังคงมีให้ได้ยินได้ฟังกันอยู่เสมอคือ เนื้อหาเกี่ยวกับความรักระหว่างชายหญิง และการเกี่ยวพาราตี หลายเพลงมีการร้องโต้คารมกันระหว่างหญิงชายตามแบบฉบับพ่อเพลงแม่เพลง ซึ่งส่งผลให้

ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งต่าง ๆ หลายเพลงในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เป็นภาพของผู้หญิงหัวสมัยใหม่ที่กล้าแสดงออก มีคารมเฉียบคม สามารถเกี้ยวพาราสี และโต้ตอบคารมกับผู้ชายได้อย่างไม่ขัดเขิน ลักษณะดังกล่าวนี้ ถือเป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของเพลงลูกทุ่ง ซึ่งทำให้ภาพของผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งซึ่งเป็นภาพของผู้หญิงชนชั้นล่างในสังคมไทยนั้น แตกต่างจากภาพของผู้หญิงชนชั้นกลางในบทเพลงลูกกรุง (นันทา วีรวิทยานุกูล 2541 ,น.2-3)

เหตุผลสำคัญว่าทำไมจึงต้องศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงชนบท เพราะหากพิจารณาข้อมูลในโลกความเป็นจริงมีการศึกษาถึงบทบาทและสถานภาพของสตรีไทย (อ้างถึงใน สุमितตา สิงห์โตอ่อน, 2539) พบว่าผู้หญิงไทยส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตร รองลงมาได้แก่ ภาคพาณิชยกรรม การบริการและอุตสาหกรรมหัตถกรรม การรับราชการ ส่วนหญิงไทยในชนบทยังเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานบ้านทั้งหมด ตั้งแต่การหุงหาอาหาร การถนอมอาหาร การดูแลบ้าน และดูแลสุขภาพอนามัยของคนในครอบครัว และเมื่อสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ชุมชนเมืองและอุตสาหกรรม อัตราส่วนของผู้หญิงในภาคเกษตรก็ลดลง ในแต่ละปีจะมีผู้หญิงอพยพเข้าสู่กรุงเทพฯ เพื่อหางานทำหารายได้เพิ่ม ผู้หญิงเหล่านี้จะมีช่องทางในการทำงานที่จำกัด เพราะยังขาดความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ ผู้หญิงที่อพยพเข้ามากรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จะมาทำงานเป็นคนรับใช้ตามบ้าน นอกจากนั้นก็หางานอื่นทำ เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้ารองเท้าและโรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า แรงงานผู้หญิงถือเป็นแรงงานที่มีบทบาทสำคัญในการ

พัฒนาองค์กรและประเทศ เพราะปัจจุบันมีแรงงานสตรีไทยถึง 27 ล้านคน หรือเกือบครึ่งหนึ่งของแรงงานไทยที่มีจำนวน 60.5 ล้านคน (สำนักข่าวสร้างสุข, 2559) ผู้หญิงเหล่านี้รวมถึงผู้หญิงจากชนบทที่เข้ามาทำงานในสังคมเมือง จึงมีบทบาทสำคัญในการทำงานขับเคลื่อนองค์กรต่าง ๆ ของสังคมนั่นเอง

ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ในขณะที่ผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในโลกจริงเป็นแบบที่ผู้เขียนได้อธิบายไว้แล้วนั้น ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเพลงลูกทุ่งจึงมีความสำคัญ เพราะเพลงลูกทุ่งเป็นเสมือนภาพจำลองหรือภาพตัวแทนที่สอดรับไปกับความเปลี่ยนแปลงของชนบทที่เข้มข้นและชัดเจนที่สุด ดังนั้นหากเราจะเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงชนบทในบริบทแบบใหม่แล้ว เพลงลูกทุ่งจึงเป็นพื้นที่ที่จะขานรับกับภาพความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้ดีที่จะสามารถทำให้เราเห็นภาพสะท้อนของสังคมไทย เห็นถึงพัฒนาการบทบาทและความสำคัญของผู้หญิงกลุ่มนี้ในการขับเคลื่อนสังคม โดยเฉพาะภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่ปรากฏในตัวบทหรือเนื้อหาเพลงลูกทุ่งจึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาว่า ภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเพลงลูกทุ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีพัฒนาการอย่างไรบ้าง ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยจะมีผลต่อการนำเสนอภาพผู้หญิงชนบทที่พลัดถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ อย่างไร และแท้จริงแล้ว เพลงลูกทุ่งได้แสดงบทบาทใดบ้างต่อสังคมไทย ด้วยเหตุผลนี้เองจึงนำมาสู่การเริ่มต้นของบทความวิชาการครั้งนี้ที่ผู้เขียนต้องการตั้งข้อสังเกตต่อปรากฏการณ์สังคมที่เกี่ยวกับผู้หญิงชนบทในเพลงลูกทุ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ใน 2 ประเด็น คือ

1. เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการในการนำเสนอภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในบทเพลงลูกทุ่ง
2. เพื่อให้เห็นถึงบทบาทของเพลงลูกทุ่งจากการนำเสนอภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นต่อสังคมไทย

นิยามความหมายและขอบเขตการศึกษา

บทความเรื่องพัฒนาการของภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเพลงลูกทุ่ง ผู้เขียนมุ่งศึกษาเฉพาะ “ตัวสาร” โดยการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ของเนื้อเพลงลูกทุ่งที่นำเสนอภาพตัวแทนของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นซึ่งสามารถอธิบายนิยามความหมายและขอบเขตของการศึกษารวมทั้งการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพลงที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่น หมายถึง ภาพตัวแทนของหญิงสาวที่มีถิ่นกำเนิดในต่างจังหวัดที่เข้ามา ทำงานในกรุงเทพฯ ที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่ง เป็นภาพที่เกิดจากการทำหน้าที่กำหนด/ประกอบสร้าง ความหมายขึ้นมาในรูปของระบบสัญลักษณ์ของภาษา กลายเป็นภาพตัวแทนของปรากฏการณ์นั้น ๆ โดยผู้เขียน สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์ความหมายเกี่ยวกับผู้หญิงชนบทพลัดถิ่น 5 ด้าน คือ 1.อาชีพเดิม 2.อาชีพหลังการพลัดถิ่น 3.สาเหตุของการย้ายถิ่น 4. ความสัมพันธ์กับมาตุภูมิ 5.ความสัมพันธ์กับเมือง

เพลงลูกทุ่ง หมายถึง เพลงที่ดัดแปลงมาจากเพลงพื้นบ้าน ใช้ทำนองสั้น ๆ ง่าย ๆ ตรงไปตรงมา มีการร้องแบบเต็มเสียงและเล่นลูกคอกเป็นจุดเด่น ในการศึกษาครั้งนี้ เพลงลูกทุ่งจะหมายถึง บทเพลงที่ขับร้องโดยนักร้องผู้หญิงเท่านั้น และเป็นเพลงที่นำเสนอเรื่องราวของผู้หญิงชนบทที่

พลัดถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ซึ่งแบ่งเพลงที่ศึกษาเป็น 2 ช่วงคือ ปีพ.ศ. 2520-2540 และช่วงปีพ.ศ. 2543-2560

จากการศึกษาถึงพัฒนาการของเพลงลูกทุ่งที่นำเสนอภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเบื้องต้น ผู้เขียนสามารถแบ่งการวิเคราะห์ภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นผ่านตัวบทของลูกทุ่งออกเป็น 2 ยุค กล่าวคือ ยุคแรกเป็นยุคที่เริ่มมีการค้นพบภาพการอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้หญิงจากชนบทสู่เมืองเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2540 และยุคสอง คือ ยุคหลังจากการเกิดวิกฤติการณ์เศรษฐกิจพองสบู่แตกในปีพ.ศ. 2540 เป็นยุคที่มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้หญิงชนบทเข้ามาในสังคมเมืองระลอกที่สองโดยจะเริ่มตั้งแต่ประมาณปีพ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งการเห็นยุคของความเปลี่ยนแปลงเป็นระลอกๆ แบบนี้ ก็จะทำให้เห็นพลังในการต่อสู้ของผู้หญิงชนบทเมื่อต้องเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง

ยุคแรก พลัดถิ่นเพื่อเลี้ยงดวงในเมืองหลวง

จากการทบทวนวรรณกรรมและหาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเพลงลูกทุ่ง โดยใช้การศึกษาของจินตนา ดำรงค์เลิศ เป็นพื้นฐาน (2533) พบว่า เนื้อหาใหม่ที่เริ่มปรากฏในเพลงลูกทุ่งช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จะสะท้อนให้เห็นปัญหาของสังคมไทย กล่าวคือ การย้ายถิ่นฐานในการประกอบอาชีพของชาวชนบท หญิงสาวเข้าสู่เมืองกรุงเพื่อมาทำงานเป็นสาวใช้ กรรมกรในโรงงานทอผ้า สาวบาร์ เป็นต้น ซึ่งนักร้องลูกทุ่งหญิงที่ได้รับการยอมรับและถูกขนานนามว่าเป็นราชินีลูกทุ่งก็คือ พุ่มพวง ดวงจันทร์ และนักร้องหญิงรุ่นน้องที่มีชื่อเสียงทั้ง สุณารี ราชสีมา, จินตหรา พูลลาภ,

พิมพ์ พรศิริ ก็ล้วนมีบทเพลงที่น่าเสนาสภาพของผู้หญิงชนบทที่พลัดถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเพลง

เพลง พาร์ตเนอร์เบอร์ 5 ขับร้องโดย พุ่มพวง ดวงจันทร์

“จากบาร์ลาบ้อยฉันลอยตามวาสนา
ต่อไปนี้พาร์ตเนอร์เบอร์ห้า
ฝันเพลินเห็นลมเหมือนดั่งดาวลอย
เล็กเป็นแล้วคนกลางคืนทนกล้ำกลืนน้ำตาปรอย
คนก็พลอยเหยียดหยัน เงินที่มีซื้อกินวันๆ มันต่างคำด้วยฟองเบียร์”

เพลง น้ำตาสาวเสิร์ฟ ขับร้องโดย สุนารี ราชสีมา (2532)

160 “...แม่จำลูกเซซัดมาถึงบางกอก เสียงไซเคชะตาหาทางออก
เพื่อนมันบอกบางกอกพอมึงานทำ เป็นเด็กเสิร์ฟอาหารอยู่ร้านเก่าๆ
คอยยกเบียร์ยกเหล้าให้เขาประจำ ดูสายตาบางคนแล้วฉันแสนซ้ำ
เขามองลูกต่ำเหยียบย่ำเหลือดี
....แม่จำลูกมาหาเงินช่วยใช้หนี้ ท่ามกลางแสงไฟของโลเก็ย
และแมลงหวี่คอยจ้องตอมพรหมจรรย์ มองเด็กเสิร์ฟอาหารเป็น
หญิงใจง่าย”

เพลง สาวอีสานเสียงดวง ขับร้องโดย จินตหรา พูลลาภ (2532)

“เสียงดวงไปกับอ้ายเชียงบ่มีทางเลี้ยงต้องมาเสียงดวง อีสานบ้าน
ข้อยเหวว่า

ป่ได้ทำนาเลยต้องมาเลี้ยงดวง ขึ้นรถถึงหัวลำโพงหายใจป่โล่งคน
แยะเหลือเกิน

บ้างนึ่งบ้างยีนบ้างเดิน นีหรือเขาเคิ่นว่าแดนเมืองหลวง
ค่านีนอนไหนอ้ายเซียง ค่านีนอนไหนอ้ายเซียง เงินก็หมดเกลี้ยง
เลี้ยงไปตามดวง”

เพลง น้ำตาเด็กบ๊ม ขั้บร้องโดย พิมพา พรศิริ (2532)

“อยู่แต่บ๊มน้ำมน้ำมน้ำทุกวันทุกวี่ ความรู้พ้อมีติดตัวกึ่งๆกลางๆ
ความหวังไม่มีแค่คนรับจ้าง จะมีใครบ้างเห็นใจเด็กบ๊ม
แม่ที่บ้านนึ่งคอยนึ่งคอยเงินเดือนลูกส่ง ปลูกบ้านมีแต่เพลงปล่อย
โล่งยังไม่มีฝาค้า

เสื้อผ้าก็เปลืองเงินเดือนก็ต่ำ ชีวิตเด็กบ๊มใครจะซ้าเท่าเรา”

จากกลุ่มตัวอย่างเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่า เนื้อหาของเพลงจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความยากจนในชนบทรวมทั้งปัญหาหนี้สินอันเป็นเหตุผลทำให้ผู้หญิงชนบทที่อยู่ในภาคเกษตรกรรม จากสาวชานาจำเป็นต้องเลี้ยงดวงเข้ามาทำงานในภาคบริการของสังคมเมือง เช่น เด็กบ๊มน้ำมน สาวบาร์ เด็กเสิร์ฟในร้านอาหาร บางเพลงนำเสนอว่าถ้าเธอทำงานเก็บเงินได้สักก้อนหนึ่งก็จะกลับไปทำนาในภาคเกษตรเหมือนเดิม และเพลงลูกทุ่งยังเสนอให้เห็นอีกว่าอาชีพในภาคบริการ สาวเสิร์ฟในร้านอาหารกลางคืน หรือสาวบาร์นั้นถูกดูถูกว่าเป็นเหมือนผู้หญิงใจง่าย เป็นอาชีพที่ด้อยต่ำเพราะต้องทำงานอยู่ในสถานบันเทิงอยู่ในวงเวียนของกามอารมณ์เลี้ยงต่อการโดนหลอกลงได้ง่าย หรือที่เพลงกล่าวว่า “ท่ามกลางแสงไฟของโลกีย์”

ซึ่งทำให้ผู้หญิงที่ พลัดถิ่นเข้ามาในสังคมเมืองยังเกิดความระแวง และในยุคแรกนี้เพลงลูกทุ่งเองนำเสนอภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่ยังกังวลถึงความไม่แน่นอนในชีวิต การเข้ามาในสังคมเมืองเปรียบเสมือนเพียงการเสียดวงเข้ามาเพื่อหาโอกาสให้ตัวเอง โดยที่ไม่รู้ว่าผลลัพธ์จะเป็นเช่นไร เป็นการแสวงหาการเปลี่ยนแปลงแทนการอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน และการไขว่คว้าหาชีวิตที่ดีขึ้นให้กับตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจประชากรที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ นั้น พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมมาก่อนและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ดังเช่นในปี พ.ศ. 2528 ชาวชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรมาก่อน รองลงมาคืออาชีพช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและการบริการต่าง ๆ ตามลำดับ ซึ่งผู้ย้ายถิ่นที่มีอาชีพเป็นเกษตรกรรวมทั้งชาวประมง ผู้ทำงานในเหมืองแร่และผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อย้ายมาจะมาประกอบอาชีพเดิม คือ การเกษตรประมาณร้อยละ 1.2 นอกนั้นส่วนใหญ่เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 48.1 เปลี่ยนอาชีพไปใช้แรงงานคือ อาชีพช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกร อีกประมาณร้อยละ 40.1 ได้เปลี่ยนไปมีอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ โดยผู้ชายได้เปลี่ยนเป็นการใช้แรงงานสูง ถึงร้อยละ 68.5 และสำหรับผู้หญิงทำอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการสูงถึงร้อยละ 58.175 ปี 2531 ผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรอพยพเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพฯ ประมาณ 3 ใน 4 หรือร้อยละ 74.2 ของผู้ย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ และส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและบริการ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2531 น.12 อ้างถึงใน ศิริพร กรอบทอง, 2547) ซึ่งจากข้อมูลในโลกความเป็นจริงนี้จึงทำให้เราเห็นภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นเข้ามามีบทบาทในภาคของการผลิตและบริการด้วยนั่นเอง

ตารางที่ 1 สรุปภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง ยุคแรก พลัดถิ่นเพื่อเลี้ยงดวงในเมืองหลวง

หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์	ภาพผู้หญิงชนบทที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง
อาชีพเดิม	ทำอาชีพเดิมของผู้หญิงชนบทส่วนใหญ่ เพลงมักจะกล่าวถึงอาชีพในภาคเกษตรกรรม เช่น การทำนาข้าว
อาชีพหลังการพลัดถิ่น	ผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นเข้ามาประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ เช่น เด็กปั้มน้ำมัน สาวบาร์ เด็กเสิร์ฟในร้านอาหาร
สาเหตุของการย้ายถิ่น	สาเหตุหลักในการย้ายถิ่นของผู้หญิงชนบท คือ 1. แรงบีบบังคับทางเศรษฐกิจ (ความยากจน) 2. ปัญหาหนี้สิน
ความสัมพันธ์กับมาตุภูมิ	ผู้หญิงชนบทยังมีสายสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับครอบครัว
ความสัมพันธ์กับเมือง	ผู้หญิงชนบทอยู่ในสังคมเมืองด้วยความหวาดระแวง ความไม่แน่นอน
ผลลัพธ์ของการพลัดถิ่น	มักยังไม่ประสบความสำเร็จ ตระกะกำลังลำบาก

ยุคสอง พลัดถิ่นเพื่ออดทนรอความสำเร็จ

จวบจนพ.ศ. 2540 ในยุคเศรษฐกิจฟองสบู่แตก ทุกวงการตกต่ำสุดขีด ค่ายเพลงปิดเพลงตัวเองไปเกือบหมด เหลือเฉพาะค่ายยักษ์ใหญ่ไม่กี่ค่าย และเกิดคลื่นลูกทุ่งเอฟเอ็มช่องสถานีวิทยุ 24 ชั่วโมง ในระบบเอฟเอ็มที่เปิดเฉพาะเพลงลูกทุ่งอย่างเดียว นับเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อครั้งใหญ่ที่ผลักดันให้เพลงกลับมาได้รับการยอมรับอีกครั้ง และเกิดงาน “มหกรรมเพลงลูกทุ่ง” ที่คนรักเพลงลูกทุ่งและนักร้องเพลงลูกทุ่งทุกคนทุกค่ายต่างมารวมกัน (กาญจนา สิงห์อุดม, 2555, น.27-28) ซึ่งการศึกษาวิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในช่วงหลังนี้ ตั้งแต่เพลงลูกทุ่งกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งก็แจ้งเกิดให้กับนักร้องมากมาย ทำให้ภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นเพื่อเข้ามาในเมืองที่สองนี้ถูกนำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งโดยนักร้องหญิงหลายคน ซึ่งนักร้องที่ได้รับความนิยมในยุคนี้ ได้แก่ ศิริพร อำไพพงษ์, ต่าย อรทัย, ตักแตน ชลดา ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง

เพลง ออกสาวไกลบ้าน ขับร้องโดย ศิริพร อำไพพงษ์ (พ.ศ. 2543)

“เหมือนดั่งนกหลงป่า เหมือนดั่งกาหลงรัง
หอบเอาความหวังเดินทางจากทุ่งกันดาร
สู่เมืองแสงไฟ ใจเหงาไอ้สาวไกลบ้าน
ทุ่มแรงสู้งานกอดฝันรอวันกลับมา”

เพลง ดอกหญ้าในป่าปูน ขับร้องโดย ต่าย อรทัย (พ.ศ. 2545)

“หัวใจติดดิน สวมกางเกงยีนส์เก่าๆ
ใส่เสื้อตัวร้อยเก่าๆ กอดกระเป๋าใบเดียวติดกาย
กราบลาแม่พ่อหลังจากเรียนจบม.ปลาย
ลาทุ่งดอกคูณไผ่มาอาศัยขายคาป่าปูน
เอาแรงเป็นทุนสู้งานเงินเดือนต่ำต่ำ
เก็บเงินเข้าเรียนภาคค่ำก่อความหวังบนทางเปื้อนฝุ่น
สังคมเมืองใหญ่ขาดแคลนน้ำใจเจือจุน
ใช้ความอดทนเติมทุนให้ยืนสู้ไหวทุกวัน”

เพลง “ดอกนีออนบานค่ำ” คำร้อง/ทำนองโดย วสุ ห้าวหาญ (2551)

“...น้องสมพรบ้านอยู่เฉียงฮาย เลิกเก็บลำไยก็เลยมาเสิร์ฟอาหาร อยู่
ตะวันแดงดินโตะมาตั้งนาน เงินในบัญชีก็มีอยู่แค่นั้น คิดเต็งคนทางบ้านบ่
เมินจะบักบ้านเฮา

...ชลดบ้านอยู่โคราช ความจนพาพัดเข้ามาอยู่ในโรงงาน นั่งเย็บ
ผ้าไหลทำโอทีมาทุกวัน เก็บสิบเป็นร้อยเพียรสร้างเป็นทางฝัน อยากมีร้าน
อาหารขายของกินบ้านเอง... ฟีนกเมื่องคอนบ้านอยู่ร้อนพิบูลย์ จากสวน

ยางทางโน้นเข้ามาอยู่แถวลาดพร้าว ทำงานเซเว่นขายของชำพร้อมซาลาเปา ออกกะที่สองถึงห้องก็นั่งเหงา อายากกลับบ้านแล้วกลัว คิดถึงทิวพร้าวลมเลย”

จะเห็นได้ว่าจากตัวอย่างเพลงข้างต้น เพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่เข้ามาทำงานในสังคมเมืองหรือกรุงเทพฯ โดยในระลอกหลังนี้เห็นภาพของผู้หญิงที่มากกว่าการครอบครัวในภาคเกษตรกรรม ทั้ง การทำนาข้าว การทำสวนยางพารา การทำสวนผลไม้ เป็นต้น และการพลัดถิ่นเข้ามาในสังคมเมืองนั้นผู้หญิงกลุ่มนี้จะเข้ามาประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ เช่น พนักงานเสิร์ฟอาหาร สาวโรงงานเย็บผ้า และพนักงานร้านสะดวกซื้อ ซึ่งจะสังเกตได้ว่าอาชีพหลังการพลัดถิ่นของผู้หญิงชนบทนั้นมีอยู่ 2 ประเภท กล่าวคือ 1.แรงงานภาคบริการ 2.แรงงานภาคการผลิต นั่นเอง และเหตุผลสำคัญในการพลัดถิ่นเข้ามาในสังคมเมืองของผู้หญิงกลุ่มนี้มีอยู่ 2 ประการ คือ 1.แรงบีบบังคับทางเศรษฐกิจ ความยากจน 2. เพื่อเข้ามาเพิ่มทุนความรู้ให้กับตัวเอง อีกทั้งเพลงลูกทุ่งยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่า หรือแรงผลักดันที่เป็นกลยุทธิ์ในการ เอาตัวรอดของผู้หญิงชนบทกลุ่มนี้มากขึ้นนั่นก็คือ ความขยัน ความอดทน ความประหยัดมัธยัสถ์นั่นเอง

นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งยังแสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นกับมาตุภูมิ กล่าวคือครอบครัวยังเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว เป็นกำลังใจให้พวกเธอต่อสู้ต่อไปในสังคมเมือง รวมทั้งยังแสดงให้เห็นบทบาทของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่ทำหน้าที่เสมือนหัวหน้าครอบครัวในการทำงานเพื่อส่งเงินไปดูแลคนในครอบครัว ให้ความอยู่ดีมีสุขซึ่งแค่เพียงหวังในคนในครอบครัวสบาย ส่วนตัวพวกเธอจะเหนื่อยเพียงใดก็ไม่ยอมย่อท้อต่อความยากลำบาก เพราะยังมี “ความหวัง” ว่าสักวันชีวิตต้องดีขึ้นได้ ดังจะเห็นได้จากเพลง

เพลง สาวทำยชอย ขั้บร้องโดย ตักแตน ซลดดา (พ.ศ.2552)

“ชีวิตลูกจ้างทำยชอยไซคดีไม่ค่อยหันมอง สู้ไปเพื่อปากท้องให้คน
หลายคนได้อยู่สบาย

เป็นดอกไม้ทำยชอยสายตาความรักไม่เคยสนใจ ก็ทำแต่งงานเลย
ไม่มีใคร

ให้กุมมือไว้พอได้อุ่นใจยามก้าวเดิน ยังคิดถึงบ้านที่จำจากมาทุก
คำเข้า

เมืองนี้มันเหนงน้ำใจถูกขายเป็นเศษเงิน ให้สัญญาว่าคงไม่นาน
จะหอบความฝันทวนทางที่เคยเดิน ไปหนุนตักที่คิดถึงเหลือเกินใน
ยามห่างไกล”

เพลง หัวใจยังมีรอยยิ้ม ขั้บร้องโดย ตักแตน ซลดดา (พ.ศ.2560)

“ยังไม่ท้อไม่ท้อไม่ท้อขอสู้ต่อไป อยู่ตรงนี้ไม่สบายเหมือนบ้านเรา
เหนื่อยและเหงากลางเมืองแปลกหน้าวุ่นวาย
เข้าจรดเย็นสู้งานเหนื่อยแทบขาดใจ ทำไม่ได้ที่มีมันยังไม่พอ
ยังไม่ท้อไม่ท้อไม่ท้อขอสู้ต่อไป จะลำบากแค่ไหนหัวใจยังมีรอยยิ้ม
ขอแค่คนทางบ้านห้องอิมปาดก็หยาดเหงื่อก็ไม่เป็นไร ความห่วงใย
ของแม่และพ่อยังห่อเก็บในหัวใจ

ยังหมั่นทำงานยังคงยิ้มได้เพราะรักแท้ที่ส่งมา อยู่เมืองนี้ค่าแรงน้อย
ข้าวของแพง

ห้องเช่าข้าวแกงพออยู่ไปตามยถา สู้ด้วยฝันสักวันคงดีขึ้นมา หวัง
ไว้ว่าฟ้าดินท่านคงเห็นใจ”

ถึงแม้ว่าการพลัดถิ่นเข้าเมืองมาในระลอกสองนี้ในสังคมเมือง ผู้หญิงยังต้องเจอกับปัญหาของสังคมทั้งในเรื่องของการทำงานหนัก ค่าแรงที่ถูก หรือปัญหาทางสังคมที่เพลงชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงกลุ่มนี้มักจะไม่พอใจและไม่มีความภูมิใจของผู้คนในสังคมเมือง โดยเพลงลูกทุ่งนำเอาเรื่องคุณค่าทางจิตใจมาเปรียบเทียบกับเรื่องเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากประโยค “เมืองนี้มันเหงา น้ำใจถูกขายเป็นเศษเงิน”แต่สิ่งที่ยังเป็นแรงผลักดันให้พวกเขาสู้กันต่อไปนั่นก็คือ ความฝัน/ความหวัง ดังจะเห็นได้จากประโยค “สู้ด้วยฝันสักวันคงดีขึ้น มาหวังไว้ว่าฟ้าดินท่านคงเห็นใจ”

ตารางที่ 2 สรุปภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง ยุคสอง พลัดถิ่นเพื่ออดทนรอความสำเร็จ

หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์	ภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง
อาชีพเดิม	อาชีพเดิมของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นส่วนใหญ่เพลงมักจะกล่าวถึงอาชีพในภาคเกษตรกรรม เช่น การทำนาข้าว การทำสวนยางพารา การทำสวนผลไม้
อาชีพหลังการพลัดถิ่น	ผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นเข้ามาประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ เช่น พนักงานเสิร์ฟอาหาร สาวโรงงานเย็บผ้า พนักงานร้านสะดวกซื้อ ซึ่งอาชีพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในสังคมเมืองมีอยู่ 2 ประเภท กล่าวคือ 1.แรงงานภาคบริการ 2.แรงงานภาคการผลิต
สาเหตุของการย้ายถิ่น	สาเหตุหลักในการย้ายถิ่นของผู้หญิงชนบท คือ 1. แรงบีบบังคับทางเศรษฐกิจ (ความยากจน) 2. เพื่อเพิ่มทุนความรู้
ความสัมพันธ์กับมาตุภูมิ	ผู้หญิงชนบทยังมีสายสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับครอบครัว และครอบครัวยังเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้สู้ต่อไปในสังคมเมือง
ความสัมพันธ์กับสังคมเมือง	ผู้หญิงชนบทสามารถปรับตัวได้
ผลลัพธ์ของการพลัดถิ่น	พึ่งพาตัวเอง ทำหน้าที่เสมือนหัวหน้าครอบครัว มีความหวัง และอดทนรอความสำเร็จ

บทสรุป

จากการวิเคราะห์ที่ตัวบท (textual analysis) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ตีความถึงภาพตัวแทนเกี่ยวกับผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งตามหลักเกณฑ์ทั้ง 5 ด้าน ที่ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตไว้ใน 2 ประเด็น สามารถอธิบายผลการศึกษาดังนี้

1. พัฒนาการของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่น พลังในการต่อสู้ของผู้หญิงชนบทที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง

เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งที่นำเสนอภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นสามารถทำให้เห็นถึงพัฒนาการของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นตั้งแต่ยุคอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการพัฒนาตามยุคสมัยและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นลำดับ โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ยุค กล่าวคือ 1) ยุคแรก พลัดถิ่นเพื่อเลี้ยงดวงในเมืองหลวง โดยเริ่มมีการค้นพบเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงชนบทพลัดถิ่น ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จะเป็นภาพผู้หญิงที่เริ่มเลี้ยงดวงเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ด้วยปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สิน แต่ในยุคนี้ผู้หญิงก็จะกังวลถึงความไม่แน่นอนของสังคมเมือง และมักไม่ค่อยประสบความสำเร็จมากนัก ภาพรวมของผู้หญิงชนบทส่วนใหญ่ต้องทำงานหนักในภาคบริการ หญิงสาวชนบทโดนดูถูกว่าเป็นเหมือนผู้หญิงใจง่าย เป็นอาชีพที่ด้อยค่าในสถานบันเทิง เช่น บาร์ ร้านอาหาร 2) ยุคสอง พลัดถิ่นเพื่ออดทนรอความสำเร็จ ยุคที่สองหลังจากเศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวในช่วงหลังปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา สังเกตได้ชัดว่า ภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในระลอกนี้ เป็นภาพของผู้หญิงที่เข้ามาด้วย

ความหวัง การแสวงหาการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่ดีขึ้น เข้ามาเพื่อเพิ่มทุนความรู้ การมาหาโอกาสที่ดีขึ้นให้กับชีวิต และผู้หญิงเหล่านี้ยังมีบทบาทเสมือนหัวหน้าครอบครัวในการส่งเงินเพื่อไปดูแลคนในครอบครัวด้วยกัน ครบครัน ครบครันยังเป็นสายสัมพันธ์ที่ยึดโยงตัวเธอเอาไว้ให้มีกำลังใจสู้ต่อไป นอกจากนั้นเพลงยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเรื่องของความขยัน ความฝัน ความหวัง ความอดทนเพื่อรอคอยความสำเร็จ

หากวิเคราะห์ตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีระบบ ผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในฐานะระบบย่อยอันหนึ่งของระบบใหญ่คือ สังคม ฉะนั้นเมื่อระบบใหญ่คือสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ระบบย่อยก็มีการปรับตัวซึ่งทำให้เราเห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยผ่านบทเพลงกล่าวคือ บทบาทของผู้หญิงที่แสวงหาการเปลี่ยนแปลงให้กับชีวิต ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านแทนการอยู่บ้านเฝ้าเรือนเพียงอย่างเดียว เห็นภาพของผู้หญิงที่สามารถเลือก หรือกำหนดชะตาชีวิตได้ด้วยตัวเอง และพวกเธอก็มีบทบาทสำคัญทั้งในสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่เป็นเสมือนหัวหน้าครอบครัว หรือในภาคธุรกิจกับการเป็นกำลังขับเคลื่อนสังคมในภาพรวมที่เท่าเทียมกับเพศชาย และอาจกล่าวได้ว่าเพลงลูกทุ่งก็เป็นพื้นที่สำคัญที่สามารถให้เราเห็นถึงพัฒนาการและการต่อสู้ของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นได้อย่างเข้มข้น

2. บทบาทของเพลงลูกทุ่งจากการนำเสนอภาพของผู้หญิง ชนบทพลัดถิ่นต่อสังคมไทย

หากพิจารณาภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นผ่านตัวบทของเพลงลูกทุ่งกับบริบทความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ภายใต้แนวคิดภาพตัวแทน (Representation) จะเห็นได้ว่าเพลงลูกทุ่งมีบทบาทเป็นเสมือนกระจกสะท้อนภาพที่เป็นจริง (Reflective approach) ของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่น กล่าวคือ ในสังคมไทยที่มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้หญิงชนบทเข้ามาในสังคมเมืองอย่างไร ผู้หญิงกลุ่มนี้มีพัฒนาการหรือการปรับตัวอย่างไร เพลงลูกทุ่งก็นำเสนอเรื่องราวหรือบันทึกภาพเหตุการณ์เหล่านั้นผ่านตัวอักษรในเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งในแต่ละยุคสมัย เป็นความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งกับสังคมไทยนั่นเอง ซึ่งการตั้งคำถามต่อภาพตัวแทนในเพลงลูกทุ่งแบบนี้ ตัวแปรหรือปัจจัยที่ทำให้เราเห็นภาพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเพลงลูกทุ่งทั้งสองระลอกยุคดังกล่าวที่มีความเปลี่ยนแปลงไปนั้น มาจากความเป็นจริงในชีวิตจริงของผู้หญิงกลุ่มนี้ที่เปลี่ยนแปลงไป และมาจากบทบาทหน้าที่ของเพลงลูกทุ่งที่ต้องการเป็นสื่อที่เคียงข้างและสัมพันธ์กับผู้หญิงกลุ่มนี้ ทำให้โลกจริงกับโลกสัญลักษณ์ของเพลงไม่เคยแยกขาดจากกันโดยสิ้นเชิง

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งทั้ง 2 ยุค

หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์	ภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่ง	
	ยุคแรก	ยุคสอง
อาชีพเดิม	อาชีพเดิมของผู้หญิงชนบทส่วนใหญ่ เพลงมักจะกล่าวถึงอาชีพในภาคเกษตรกรรม เช่น การทำนาข้าว	อาชีพเดิมของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นส่วนใหญ่ เพลงมักจะกล่าวถึงอาชีพในภาคเกษตรกรรม เช่น การทำนาข้าว การทำสวนยางพารา การทำสวนผลไม้
อาชีพหลังการพลัดถิ่น	ผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นเข้ามาประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ เช่น เด็กปั๊มน้ำมัน สาวบาร์ เด็กเสิร์ฟ ในร้านอาหาร	ผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นเข้ามาประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ เช่น พนักงานเสิร์ฟอาหาร สาวโรงงานเย็บผ้า พนักงานร้านสะดวกซื้อ ซึ่งอาชีพของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในสังคมเมืองมีอยู่ 2 ประเภท กล่าวคือ 1.แรงงานภาคบริการ 2.แรงงานภาคการผลิต
สาเหตุของการย้ายถิ่น	สาเหตุหลักในการย้ายถิ่นของผู้หญิงชนบท คือ 1.แรงบีบบังคับทางเศรษฐกิจ 2.ปัญหาหนี้สิน	สาเหตุหลักในการย้ายถิ่นของผู้หญิงชนบท คือ 1.แรงบีบบังคับทางเศรษฐกิจ 2.เพื่อเพิ่มทุนความรู้
ความสัมพันธ์กับมาตุภูมิ	ผู้หญิงชนบทยังมีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับครอบครัว ยังห่วงหาพ่อแม่	ผู้หญิงชนบทยังมีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับครอบครัว และครอบครัวยังเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้สู้ต่อไปในสังคมเมือง
ความสัมพันธ์กับสังคมเมือง	ผู้หญิงชนบทอยู่ในสังคมเมืองด้วยความหวาดระแวง ความไม่แน่นอน	ผู้หญิงชนบทสามารถปรับตัวได้
ผลลัพธ์ของการพลัดถิ่น	มักยังไม่ประสบความสำเร็จ ตกระกำลำบาก	พึ่งพาตัวเอง ทำหน้าที่เสมือนหัวหน้าครอบครัว มีความหวัง และอดทนรอความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “พัฒนาการของภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นในเพลงลูกทุ่ง” เป็นบทความวิชาการที่ ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นถึงการวิเคราะห์ที่ “ตัวสาร” หรือในครั้งนี่คือตัวบทของเพลงลูกทุ่ง กับประเด็นของภาพตัวแทนผู้หญิงชนบทพลัดถิ่น เพื่อจะศึกษาว่า แท้ที่จริงแล้วเพลงลูกทุ่งประกอบสร้างความหมายและภาพตัวแทนของผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นอย่างไร และเพลงลูกทุ่งมีบทบาทอย่างไรต่อสังคมไทย ซึ่งจะเห็นได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นสื่อที่มี

ความสัมพันธ์กับคนในสังคม เพลงเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนบริบทความเป็นจริงของสังคมในยุคต่าง ๆ และในการศึกษาคั้งนี้ยังพบว่า เพลงลูกทุ่งยังเป็นพื้นที่การต่อสู้ของผู้หญิงชนบท ที่สามารถนำเสนอภาพของผู้หญิงที่มีความสามารถในการกำหนดชะตาชีวิตของตัวเอง ทำหน้าที่ในการดูแลครอบครัวไม่แพ้เพศชาย และมีความสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม รวมทั้งภาพผู้หญิงชนบทพลัดถิ่นที่นำเสนอในเพลงลูกทุ่ง อาจสร้างอุดมการณ์ในการต่อสู้ชีวิตของผู้หญิงชนบทในโลกความเป็นจริงอีกด้วย และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อยอดการศึกษาเกี่ยวกับภาพตัวแทนของผู้หญิงในเพลงประเภทอื่น ๆ เช่น ภาพตัวแทนของผู้หญิงในเพลงสตริง เพื่อจะสามารถเปรียบเทียบกับภาพตัวแทนของผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งว่ามีความเหมือนหรือมีความแตกต่างอย่างไร และทำไมถึงเป็นเช่นนั้น อีกทั้งยังสามารถศึกษาผู้รับสาร (audience) เพื่อเติมเต็มกระบวนการทั้งสองด้าน ว่าผู้รับสารที่เป็นผู้รับสารที่มีประสบการณ์ตรง และผู้รับสารที่มีประสบการณ์ผ่านสื่อจะมีการถอดรหัสต่างกันหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

- กาญจนา สิงห์อุดม. (2555). *อัตลักษณ์เลขศิลป์ลูกทุ่งไทย*. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินตนา ดำรงเลิศ. (2533). *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง: ขนบธรรมเนียมประเพณี
ค่านิยม และการดำเนินชีวิตของ ชาวชนไทยที่ปรากฏในเพลง
ลูกทุ่งไทย ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน*.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทา วีรวิทยานุกูล. (2541). *การวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเนื้อหา
ของเพลงลูกทุ่งระหว่างปีพ.ศ. 2525-2540*. วิทยานิพนธ์นิเทศ
ศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร กรอบทอง. (2547). *วิวัฒนาการเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ : พันธกิจ.
- สุมิตตา สิงห์โตอ่อน. (2539). *ภาพของสตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน:
การวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการและ
นักข่าว*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย.
- สำนักข่าวสร้างสุข. (2559). *สตรีคือสติ คั้นความสุขสตรีวัยแรงงาน*. สืบค้นจาก
[http://www.thaihealth.or.th/Content/32731-quot;
สตรีคือสติquot;%20คั้นความสุขสตรีวัยแรงงาน.html](http://www.thaihealth.or.th/Content/32731-quot;สตรีคือสติquot;%20คั้นความสุขสตรีวัยแรงงาน.html).
- เอนก นาวิกมูล. (2521). *เพลงนอกศตวรรษ*. กรุงเทพฯ : การเวก.

Bibliography

- Anek Navigmool(1978) . *Music of the Outer Century*. Bangkok: Breaking Dawn. (In Thai).
- Jintana Damronglert (1990). *Folk literature: traditions, values and lifestyles. Thai people appearing in Thai folk songs. Since World War II until today*. Bangkok: Thailand Institute of Legal Studies. Thammasat University. (In Thai).
- Kanchana Sing-udom. (2012). *Thai country music graphic identity*. Master of Arts Thesis Silpakorn University. (In Thai).
- Nanda Veerayanukul. (1998). *The analysis of the image of women in the content of folk songs during 1982-1997*. Master Thesis, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University. (In Thai).
- Siriporn Krobtong. (2004). *Evolution of Thai folk music*. Bangkok: Mission Statement . (In Thai).
- Sumitta Singtoon. (1996). *Images of women in daily newspapers: content analysis and in-depth interviews, editors, and journalists*. Master Thesis, Faculty of Communication Arts, Dhurakijpundit University. (In Thai).
- Women are conscious of the joys of working women*. (2016). Retrieved 25 July 2016, from <http://www.thaihealth.or.th/Content/32731-’สตรีคือสตรี’%20คืนความสุขสตรีวัยแรงงาน.html>. (In Thai).